

Hørings svar fra Sabima til *Meny av tiltak i skog*

Skog er svært viktig for en lang rekke økosystemtjenester og for et stort naturmangfold i Norge. Rundt halvparten av rødlisteartene i Norge finnes i skog, og det er derfor avgjørende å forbedre skogforvaltningen for å stanse tapet av norsk naturmangfold. Også rapporten *Vurdering av økologisk tilstand for skog i Norge i 2020* konkluderte med at skogens økologiske tilstand er langt under et tilfredsstillende nivå. Det er derfor nødvendig å identifisere og iverksette tiltak som bringer den økologiske tilstanden til norsk skog opp på et tilfredsstillende nivå, og ikke bare plukke tiltak som er enkle og lite konfliktylde å iverksette.

Det er positivt at Landbruksdirektoratet og Miljødirektoratet har samarbeidet om å utarbeide forslag til tiltak. Det gir likevel grunn til uro at det er første gang man har hatt den type samarbeid mellom landbruks- og miljømyndighetene om et så viktig tema, og Sabima er også skuffet over at utredningen ikke er basert på et mer solid faglig grunnlag for å slå fast status på ulike områder.

Fra første stund har Sabima spilt inn at kunnskapsgrunnlaget burde blitt bestilt i form av en *samlet fremstilling* fra våre tyngste fagmiljøer på skog – NIBIO, NMBU og NINA. Disse tre miljøene burde blitt bedt om å oppsummere en felles enighet, og peke på områder der det eventuelt er faglig usikkerhet og uenighet. Dette ville gitt et fundament som hadde fulgt vanlige normer for vitenskapelig kunnskapsdannelse og kunne nytt tillit i brede lag av samfunnet. Fundamentet vi nå har er fremstilt i en mer uklar prosess mellom to direktorater, der resultatet dels preges av vekslende konklusjoner og dels etterlater et klart inntrykk av at landbruksmyndighetene har trukket det lengste strået når virkeligheten skulle beskrives og tiltak prioriteres.

Status for gammel skog i Norge

Rapporten «*Kunnskapsgrunnlag om økologisk tilstand i norsk skog og utredning av tiltak*» gir et altfor optimistisk bilde av omfang og tilstand av gammel naturskog i Norge. Vurderingene er basert på Landsskogtakseringen, men overser etter vår oppfatning viktige forhold i tallmaterialet.

Riktignok viser tallene at omfanget av eldre skog har økt, men går man nøyere inn i materialet ser man at ganske mye av den *aller* eldste skogen samtidig er hogd. Økningen i eldre skog skyldes dermed at skog som ved forrige omdrev var like under Landsskogtakseringens grense for gammel skog, nå har vokst seg inn i en høyere aldersklasse. Slik 'halvgammel' skog som vokser seg inn i de eldste aldersklassene, vil i mindre grad per i dag inneha naturskogens strukturer og de nødvendige økologiske kvalitetene for gammel skog. Den viktigste økologiske funksjonen ved gammel naturskog er at den *forblir* gammel og upåvirket over svært lang tid, for å fungere som et stabilt levested for det gammelskogsavhengige artsmangfoldet. Det er derfor vesentlig å unngå avvirkning i den aller eldste og minst hogstpåvirkede naturskogen.

Trenden at betydelige deler av den eldste skogen kontinuerlig blir hogd betyr at også de *nye* arealene som de siste årene har vokst inn i gammelskogskategorien etter hvert vil bli hogd. Det står i liten grad ytterligere skog med naturskogpreg (som ikke har vært flatehogd) «klar» til å vokse inn i gammelskogs-kategorien framover, og på sikt vil derfor omfanget av gammelskog gå betydelig ned hvis de nåværende trendene holder seg og det ikke iverksettes nye tiltak for å bevare den gamle naturskogen. Den gjenværende eldste skogen har dessuten en betydelig skjevhet mot lave boniteter.

Sabima mener det er behov for følgende tiltak:

- Utarbeide en mer realistisk og dekkende fremstilling av situasjonen til og forekomsten av skog med naturskogpreg, og hvilke fremtidsutsikter slik skog har ved ulike forvaltningsscenarier.
- Gjennomføre bedre kartlegging og kartfesting av og forvaltningstiltak for naturskogen; se under.

Stortingets vedtak om kartlegging og god forvaltning av den eldste skogen

Etter vår mening mangler forslag til tiltak på ett av de viktigste områdene for å holde oppe et mangfold av skogøkosystemer i god tilstand: **Tiltak for å sikre den eldste skogen**.

I Meld. St. 6 (2016-2017) *Verdier i Vekst – Konkurransedyktig skog- og trenæring* står følgende på side 40-41:

*"Regjeringen vil kartlegge hvor den eldste skogen finnes, for å sikre god forvaltning av denne. Departementet vil derfor gi i oppdrag til Landbruksdirektoratet og NIBIO å utvikle en kostnadseffektiv og presis metodikk for mer fullstendig kartlegging av den eldste skogen. Miljødirektoratet og Norsk institutt for naturforskning (NINA) skal også trekkes inn i arbeidet. Stortinget vedtok, ved behandlingen av Meld. St. 14 (2015–2016) *Natur for livet, økt vern av skog*, og i den sammenheng er det viktig å ha best mulig kunnskap om hvor den eldste skogen er. Også for skog som ikke skal vernes er det viktig å ha god kunnskap om hvor den eldste skogen finnes, for å sikre god forvaltning av disse arealene."*

I behandlingen av meldingen i Stortinget sa komiteen seg enstemmig enig i at «*det er behov for bedre kunnskap om den eldste skogen i Norge, for å sikre god forvaltning av denne*».

Etter vårt syn er dette overhodet ikke fulgt opp, til tross for at det er vedtatt i forbindelse med to stortingsmeldinger og enstemmig støttet av ansvarlig stortingskomité. Vi forstår ikke hvordan dette kan ignoreres av regjeringen.

Rapporten [Den eldste skogen og nøkkelbiotopene](#) ble utgitt av Landbruks- og matdepartementet 1. juli 2021. Dette er på flere måter et selsomt produkt, lansert idet de fleste i både fagmiljøer, organisasjoner og media gikk ut i ferie. For det første er rapporten uten ansvarlige forfattere, utformet av en navnløs «arbeidsgruppe» fra LMD og KLD, med «bistand» fra Landbruksdirektoratet og NIBIO. Denne hybriden av et skriv fra to departementer følger knapt vanlige vitenskapelige normer, og involverer ikke Miljødirektoratet og NINA slik det er eksplisitt formulert i stortingsmeldingen. Det er også en uryddig form for kunnskapsdannelse at departementer fremmer en slik status, i stedet for å bestille den fra nøytrale kunnskapsmiljøer. Dokumentet har følgelig en uklar formell status.

Rapporten har da også et faglig nivå langt under pari, og konkluderer feilaktig slik: "*Den eldste skogen kan altså vises i kartløsninger, og dette gjør at punktet i skogmeldinga om kartlegging av den eldste skogen er ivaretatt*". For det første er den [kartløsningen for gammel skog \(over 100 år\) som nå er tilgjengelig i Kilden](#) svært mangelfull, og for det andre mangler fullstendig tiltak «*for å sikre god forvaltning*» av den eldste skogen – som forutsatt av Stortinget.

Kartlaget er en skrivebordsløsning som inneholder naturskog som aldri har vært flatehogd, men også innslag av kulturturskog og hogstflater, og skiller ikke på dette. Utgangspunktet er dels fjernmålingsdata og dels data som er en del år gamle og ikke er heldekkende, og NIBIO påpeker at "*på grunn av manglende informasjon om stedfestede avvirkninger er kartet ikke justert for avvirkninger som har skjedd siden registreringsåret*." NIBIO påpeker også at

kartgrunnlaget «bare er en tilnærming til realiteten (dvs. et estimat)». Selv der man har sikker kunnskap om skogalder, må man ha feltundersøkelser for å avgjøre om biologisk relevante gammelskogskvaliteter er til stede Vi vet med andre ord fortsatt ikke hvor de viktigste arealene for biologisk mangfold er. Figurene i kartlaget dekker kanskje så mye som en tredel av skogarealet i Norge, og gjør følgelig ingen relevante forvaltningsprioriteringer.

Vi mener derfor at regjeringens arbeid med tiltak i skog må:

- Iverksette et faglig solid arbeid for å kartlegge og kartfeste hvor man finner skog som aldri har vært flatehogd og “biologisk gammel skog” i Norge,
- Identifisere hvor skog med de største verneverdiene er, sørge for at denne blir vernet – også slik at sammensetningen av vernet skog er representativt fordelt på skogtyper og geografi.
- Vedta virkemidler som sikrer at skog som aldri har vært flatehogd heller ikke blir flatehogd i fremtiden, i tråd med Stortingets forutsetning og med Naturavtalens mål om bevaring av 30 prosent av arealene, herunder kan det være aktuelt med
 - søknadsplikt for hogst på slike arealer fram til det er gjort vurdering av relevans for vern
 - krav om kun fleralderskogbruk og selektiv hogst
- Iverksette restaurering av gammelskog på midlere og høye boniteter, der andelen naturskog er svært liten – især i sentrale strøk av barskog på Østlandet og deler av Trøndelag.

Tiltakene må naturligvis utformes mer nøyaktig og forankres i lov og/eller forskrift.

Revisjon av skogbruksloven

Skogbruksloven ble vedtatt i 2005, og er følgelig om kort tid 20 år gammel. Allerede da loven ble vedtatt ble den kritisert for å i alt for liten grad ta hensyn til natur og for å kun være utarbeidet internt i Landbruksdepartementet, og ikke av et bredt sammensatt lovutvalg, og loven er nå gjenstand for betydelig kritikk fra flere kanter. Blant annet har [Økokrim påpekt i en fersk rapport](#) at regelverket oppleves som «komplekst, uoversiktlig og lite tilgjengelig». Skogbruksloven er ifølge Økokrim skjønnsmessig og har få klare plikter. Økokrim mener vi trenger en tydeligere skogbrukslov, blant annet om de klareste bruddene på miljøregler skal kunne forfølges strafferettslig.

Lignende kritikk kommer fra våre fremste jussfaglige miljøer. Professor i miljørett [Ole Kristian Fauchald mener](#) «Skogbruksloven er for svak, den er lite tilpasset annet lovverk og gir de som berøres av skogbrukstiltak liten påvirkningsmulighet.» Videre mener han «Det er et stort behov for å gjennomgå loven på nytt, for at den bedre skal kunne ivareta samfunnets behov.» [Sammen med andre forskere på samfunn og biologi mener Fauchald](#) videre at «Staten har overlatt skogbruksnæringen til seg selv», noe de sier «er prinsipielt problematisk, og har hatt betydelige negative konsekvenser for økosystemer, artsmangfold og landskap». Fauchald uttaler «at norsk skogbruk er mindre regulert enn noen annen næring, at lovverket er svakt og gir få muligheter for berørte interesser til å påvirke skogbrukstiltak». Sabima er enig i at skogbruksloven er for svak, for utydelig og har overlatt for mye til skognæringas egen styring og kvalitetskontroll.

Erfaringsmessig tar det tid å gjennomgå og revidere lovverk, og vi har derfor ingen tid å miste om vi skal få et oppdatert regelverk som regulerer skogbruket og samtidig ivaretar natur og klima før enda mer av naturverdiene i skog har gått tapt. Vi mener det er kritikkverdig og en vesentlig mangel at revisjon av skogbruksloven ikke er blant de tiltakene

som er foreslått fra Landbruksdirektoratet og Miljødirektoratet, og forventer at regjeringen retter opp i dette og snarest mulig oppnevner et bredt sammensatt lovutvalg.

Andre tiltak for å bedre økologisk tilstand i skog

Vi mener at å sikre den gamle naturskogen og revidere skogbruksloven, som beskrevet over, er de viktigste tiltakene for å bedre økologisk tilstand i skog.

Rapporten lister en rekke andre tiltak som også vil gi positive bidrag, som vi er enig i bør iverksettes. Vi vil nevne økt andel lukkede hogster, økt gjensetting av døde trær, mer lauv, mer variert og stedstilpasset treslagssammensetning, mer økologisk tilpasset ungsogspleie, forlenget omløpstid, bekjempelse av fremmede arter, bedre ivaretagelse av kantsoner og bedre ivaretagelse av brente arealer.

Det er også positivt at rapporten peker på raskere gjennomføring av skogvern, men vi vil understreke at det er vel så viktig å sikre kvalitet og at de områdene som er viktigst for biologisk mangfold og som er mest underrepresentert blir prioritert.

Videre er vi svært positiv til forslagene om økt restaurering av skog (se også over), bedre ivaretagelse av truet natur, redusert avskoging og justering av skogbrukssubsidier med negativ effekt på naturmangfold.

Sabima savner økt offentlig kontroll og tilsyn med skogbruket blant tiltakene. Dette er også noe skognæringen har uttalt at de vil ønske velkommen.

Sabima har også gitt innspill på en rekke av disse temaene i tidligere høringsinnspill samt i vårt [innspill til statsbudsjettet for 2025](#), og vi legger til grunn at regjeringen har tilstrekkelig informasjon til å innrette og iverksette disse tiltakene på en gunstig måte for naturmangfold og bedret økologisk tilstand.

Avslutning

Vi har forventninger om at den kommende stortingsmeldingen om naturmangfold, som også er den norske handlingsplanen for å følge opp Naturavtalen, vil inneholde en samlet, helhetlig og kraftfull pakke – med virkemidler og tiltak i alle relevante sektorer – for å bedre den økologiske tilstanden i skog.